„معيار"

احياء الشريعة

للشيخ ابو النقيب التونتاری.

مترجم عون الاسلام چيشماوی

اورنبورغ دين ومعيشت مطبعه‌سی
Оренбургъ
Типографія "ДИНЪ ва МАГИШЕТЪ",
1914 г.

بسم الله الرّحمن الرّحيم

الحمد لله وحده والصلوة والسلام على من لا نبى بعده وعلى آله وصحبه جمعه وفرده.

باز آن مديد المناقب بسط الندأ بالفضل المتعاقب العلامة المحقق والفهامة المدقق الاستاذ اكرم الشيخ الفاضل المحترم داملا اشمحمد حضرتلرى مع الاتباع الكرام سلمه‌الله تعالى من الافات والعاهات آمين بجاه سيد المرسلين.

وباز بو طرف فقيرانه دين استفساركو منكز بيورلسه بوكونده لله الحمد والمنة دعاءلرنكز سايه‌لريده سلامت بلنه. اما ترجمه قيلورغه امر بيوردغنكز معتبر احياء‌الشريعه نام رساله‌لرينك بو كونگه قدر تأخير ايدلونه سبب ذات عالى لرنكزدين‌مفارقة مزدين بعد براز وقتلر صحتلكمز كيتب توردى هرنى قصورمز عفو بيورله عفو عالى‌لرنكزى تمنى ايدوب فاتحه خالصانه‌لرنكرنى رجاء ايدوب يازدم.

چيشمه آولنده الحقير آخوند عون الاسلام بن ملا احمد جان محمدجانوف.

سنه ۱۳۳۱ سنه ۱۹۱۳

۲ چى رمضان ۲۳نچى ايبول

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمدك يامن شرف بخطاب قم لاحياء الشريعة رجـلا نائبا من تلقاء نبيه فى رأس كل مائة صل وسلم وبارك عليه فى الاولين والآخرين وفى الملاء الاعلى الى يوم الدين امـا بعد بنم بو رسالەمنى تاءليفكه سبب زمانمزده بعض بر مبتدعلرنك مجددلك دعوا قيلماقيدر. دين ادب نـام كنشكه صاحبى كبى. شونك ايچونك بو رسالەمنى بر مقدمه ودخى فصللر وخاتمه اوزەرنده ترتيب ايتدم: فصللرده شول مبتدعلرنڭ سوزلرنى بيان ايدەچكمن ودخى جديدچيلرنك برنچى هم ايكنچى امامٔلرى تجديدنك ايسنده ايسكامـگان. ايندى اول كمسنه نچوك مجدد بولسون. شونى بيان خاتمەده، بومبتدعلرنك اهل السنةوالجماعة مذهبندنخارج ايدكلرين بيان مقدمەده، (رسول خدانك مجدد حقنك بيان بيوردعى اشارەلرنى) بيان ايدەـ چكمن. شونك اوچونده بورسالەمنى «عيار احياء الشريعة» ديو تسميه ايتدم (اما المقدمة ففى بيان الاشارات الى ما اشار اليه رسول الله صلى الله عليه وسلم بقوله ان الله يبعث هذه الامة فى رأس كل مائة منيجدد لها دينها اخرجه ابوداودو غيره من رجال هذا الباب) برنچى اشاره حديث شريفك مذكور بولغان تجديددن شريعت اسلاميەنى بوزوب دين اسلام مبيننى تحريف قيلغوچى بارودىلارنك صالقن رسالەلرى ومرجانىلرنك وفيهـ سندەگى كبى تجديد مراد دگل، بلـكه تجديد، شريعت اسلاميەنى احياء قيلودن عبارةدور. وهم اهل السنة والجماعة مذهبنك بولغان فرقهٔ ناجيەنك اعتقادلرن احياء وتاءييددن عبارةدور. قرأن كريمده ثابت بولغان وجه اوزەرنده وسنت الرسول صلى الله عليه وسلمگه موافق بولغانى حالده. بو ايسه مبتدعلر ظاهر بولوب مارفيەلر شريعت اسلاميەگه هجوم قيله

باشلاعانده الله سبحانه وتعالی ارزینك حکم ازلی‌نك اقتضاسی حسبلی شول مبتدع‌لرنی رد قیلوچی برایرنی یبارو برلن گنه بوله‌دور ۲ نچی اشاره هر یوز باشنده مجدد بولب مبعوث بولغان کمسنه علوم ظاهره وعلوم باطنه‌نی جامع بولب اسرار شریعتنی واسرار طریقت‌نی اظهار قیلورغه کوچی یتکوچی فرقهٔ ناجیه عقائدنی محیط بولورغه کرك. ایندی شولای بولسه بو مارقیه‌لرنك کرك برنچی هم ایکنچی هم اوچنچی امام‌لری بولسون مجدد بوله آلمایلر. اوچنچی اشاره هر بریوز باشنده مجدد بولوب مبعوث بولغان کمسنه مجتهدین عظام وفقهاء کرام رحمهم‌الله حضرتلرینك ترتیب قیلغان اصول قاعده‌لری برلن نصوص قرآندن احکامنی استنباط‌لرنی معترف بولورغه کرك. ایندی شولای بولسه قرآن وحدیث شریفدن چن معنالرنی استنباط قیله تورغان اصول قاعده‌لرنی آرتقه طاشلاب معانی مصطلح اوزره استنباط احکامنی دفن قیلوب فقط لغة محضه برلن گنه بر قاراعه بر معنی بیروب مجددلك دعوا قیلوچیلر مجددلکدن چقادور دورتنچی اشاره یوقاریده مذکور (ان الله یبعث هذه الامة الخ) حدیث شریفی‌نك معناسنی بحسب قاعدة الترکیب مجدد، بولوب مبعوث بولغان کمسنه اوزغان یوزده مرتبهٔ تکمیل‌گه ایرشوب مجدد ومصلح بولغان کبی کیلاچك مائة‌نك باشنده مجدد بولوب مبعوث بولغان کمسنه‌ده مرتبه تجدیدکه بالغ بولب احیاء الشریعة‌که قادر بواورغه کرك. بس بو مبتدع لرنك هم مارقیه مسلکنده بولغان جدیدچیلرنك مجددلك دعواسی باطل ایردکی قویاش کبی ظاهر بوله‌دور. بونك حقنده کلام تمام بولور کیلاچك فصل‌لرده هم خاتمه‌ده انشاءالله تعالی. (فصل - بو دینمز مصلح ومجددکه محتاجدور. اصلاح دین وادب بابنده خدمت ایتمك بولدم دیگان ۸ نچی عدد مجله‌ده) قاره‌سین بو مغبون‌نك سوزنه مجدد بولماقچی بوله بیت. وحال‌ بوکه یوقاریده مذکور حدیث شریفدن مجدد کیم بوله نیندای شرطلری بار. ونیندای صفةلر برلن متصف بولغان کمسنه مجدد بوله آله‌چقنی سزگه بیك بخشی بیان ایتدم. جمله‌دن قطع النظر بو حریفنك مجددنك بر گنه شرطی‌ده یوق بیت. اوّل بونك ظاهری سیرة النبی صلی الله علیه وسلم‌گه وسیرة

العلماءگه خلاف. چونکه میوقلارن کسمادن تام ملت اجنبیه‌قیافتنك یوریدور. وحالبوکه رسول خدانك حدیث صیحنك خبر بیروب‌ایته‌دور (من لم یأخذ من شاربه فلیس منا) رواه احمد الترمذی مشکوة جزء ثانی. یعنی یعنی بر کمسنه میوغن کیسمازسه اول میندن دگلدیو. بس ایندی بو قیافتی برلن بو کمسنه نچوك الله‌دن ورسول خدادن اویالمای‌اینچه مجددلك دعوا قیلماقچی بوله‌دور. خیر اگر مجدددن مرادی شریعت اسلامیه‌نی واطب صندروب برباد ایتو بولسه' اول وقتده سوز یوق اول معنی برلن مجدد بولور. اگر مجددنك حدیث شریف بیان قیلغان معناسی مراد بولسه اول وقتده باروده‌نك اصلاح دین اوچون خدمت ایتمك بوادم دیگان سوزی فقط تلنده‌گنه بولاب، بلکه زمان سعادتده مسلمانلارنی اغواً قیلوب رسول خداغه متابعت‌دن منع قیلوچی منافق وکافرلارگه: های کافر ومنافقلار سزیر یوزنده بوزوقلاق قیلمانگز. یعنی مسلمانلارنی رسول خداغه متابعت‌دن منع قیلونی قصد قیلمنگز دیدکلارنك «انما نحن مصلحون» دیدکلاری کبی گنه بولوب قاله‌دور. وحالبوکه الله سبحانه وتعالی بولارنك بز مصلحمز دیگان سوزلارینك یالغان برلاف ایردکنی بیان بیوروب (الا انهم هم المفسدون ولکن لایشعرون) دیب خبر بیره‌دور. مونه باروده‌نك مصلح بولویده شول مدینهٔ منوره منافقلاری کبی بلکه‌بو آیهٔ کریمه‌نك عین مصداقی بوله‌دور. (۲نچی فصل بزلارگه دین صورتنك تسلط ایدوب صلاح وسعادتمزگه مانع اولانلارنك ایك بیوگی بوکونلارشو بدعت اولدعی تجربه ایدلدکدن بودشمانلارغه قارشی دفاعی محاربه‌نی مقدس وظیفه‌دن صانادق دیگان) ۸ نچی عدد مجله ۲۵۳ صحیفه. مونه اصلاحچی‌لارنك بیله شریعت‌نی وهم علماء شریعت‌نی دوشمان کورواری وهم علماء شریعت برلن محاربه‌نی مقدس وظیفه دیب بلواری ئلکگی یهود ومنافقلارغه، یریوزنك خلق‌نی فسادفه دعوة قیلمانگز رسول خداغه متابعت قیلونگز حق شریعت‌که ایارنگز دیب' الله تعالی خطاب ایتدکنده، العیاذ باللهیوق اول (محمد صلی الله علیه وسلم) اوزی مفسد انما نحن مصلحون دیدکاری کبی. یعنی اوزلارنی مصلح صاناب رسول خدانی

واهل قرآن‌نی مفسددن صانادقلاری کبی‌دور. وحالبوکه الله تعالی آنلر حقنده (الا انهم هم المفسدون ولـکن لا یشعرون) دیو خبر بیره‌دور. همده بولرنك مفسد ایرذکنی هر برذوی العقول اوزینك بلسه کرك، چونکه بولارده ایك سیوکلی عمل خلاف شرع بولغان حرام عملر دور. کذالك بو مجددلك دعوا قیلوچیلرنك اتباع وتوابعلری وهم بولارنك مسلکنده بولغان هر بر ترقی دیب باغروچیلرنك سیوکلی عملری: بیللرینه پایاس بومق، چالما وفس اورننه باشلرنه فوراشقه کیمك اوستلرنه‌ده چاپان اورننه پالته کیمك: روزه توتماوچیلق پراخودلرده ماشینه‌لرده روس‌ارکوله‌لر دیب قومغان‌توتماو نماز اوقماوچیلق‌دور. مونه‌ایندی‌بوعملر آنلرنك ایك محبت کورب قیله تورغان عملریدور. اما شرع شریف نظرنده‌بوعملر هرقایوسی حرام‌دور. ئلله یوقسه بو بوزق عملرنی سنت دیب بادیلر میـکان؟ خیر عجب دگل الله سبحانه وتعالی کونکل کوزنی پرده‌لسه . شونك اوچونده‌بونك کبی‌لر حقنده الله تعالی(فانها لاتعمی الابصار ولـکن تعمی القلوب التی فی الصدور) دیه. ۳ نچی فصل (الحمد لله رب العالمین) ترجمه.چن ماختاؤهمه خلق‌نك خواجه‌سی) دیگان. های بیچاره اصلاحچی حمدنك حقیقتنی دفن قیلوب چن ماقتاؤ دیب قطـای مجوسی‌لرنك لسانی برلن عنوان قرآن‌نی‌تحقیر قیلورغه، سین دیوانه‌غه کیم قوشدی ۴ نچی (فصل الرحمن الرحیم) ترجمه- باغشلاغوچی مهربان مرحمتلی. ۹ نچی عدد مجله ۱۵۸ صحیفه. موسی‌نکژدن مقدم اوك بسم الله‌نك معناسنی سرقه‌نکز بعض کنشکه‌لرنکژده مشاهد ایدی، های‌بیچاره استاذ-لرمزنك: الرحمن دنیاده بارچه مخلوفات‌لرغه مؤمن‌لرگه هم کافرلرگه انعام احسان قیلغوچیدر. الرحیم اخرتك مؤمن‌لرگه‌انعام احسان‌قیلغوچی‌دور، دیـو بیرگان معنالری الرحمن‌نك لفظی خاص معناسی عام الرحیم‌نك لفظی عام معناسی خاص دیگان قاعده‌نی، ملاحظه ایتکانی تفسیر قاضی وغیر تفسیرلردن معلوم ایـچ شونك اوچون بو دنیاده قیلغان رحمتی رحمة امتنانی بوله رحمة امتنانی‌ده بارچه موجودات مساوی. یعنی مؤمن‌لر هم کافرلرگه‌ده بارچه‌سینه‌ده دنیاده منعم هم محسن بولغوچی دیمك معناسنده بوله‌دور. امـا صـفة رحیمی‌ده خاص بوله‘ عاصی مطیع کافر

مؤمن‌دن ممتاز یعنی آیرله‌دور. نیک صونك سز بو طریقه دین اوغرسی بولاسز (ط) (٥نچی فصل روسیه‌ده مسلمان‌لرنی غفلت یوقو - سندن اویغانولرینه فکرلری آچلوینه اینك باشلاب سبب اولان مرشدلر قورصاوی ومرجانی بارودی رضاء قاضی خیرالله رشید افندیلر ٩نچی عدد مجله ٢٨۴ نچی صحیفه‌ده) شولای شول بو افندیلر تورلی پالیتیقه‌غه بیك اوستاالقلر ندین شریعت اسلامیه‌نك خلافنده بولغان هر شینی لاقلاب بویاب نفس‌که بیك موافق صورتده کورستکاچ بولرنی آنا تلی بوان صاتاشقان نادان خلق وجاهل ملالر کانه بولارنی بر مصلح ومجدد کبی کوردیلر وحالبوکه بولرنك بیوك استاذلری شیطان علیه اللعنه‌دور (٦ نچی فصل ثبوت هلال حقنده دیارمزده داملا شهاب ایله محترم موسی افندی حضرتلری بو مسئله‌نی اطرافلی صورتده یازوب آچق دلیللر ایله آنگلاتدیلر شریعتمز رصد حسابلرینه انکار یوقلغنی مذکور بیوكلرمز حق المعرفة شریعت‌نی اوچون رؤیت نی اعتبار ایتمش کتابلری‌صونگنده یازوب توررغه احتیاج قالمادی ٩ نچی عدد ٢٨٥ نچی‌صحیفه) های‌بیچاره بیچاره نادان اصلاحچی‌لر! سز شولای (الاانهم هم‌المفسدون ولکن لا یشعرون) نص جلیلی‌نك عین مصداقی ایکان‌سز بلطر اولگان یابالاقنی دخی ١٣ نچی یلده آطوب آلغان سز ایکان، نیچه‌ونیچه کتابلرمزده مرجانی نك حق‌المعرفة نام جهل مرکب‌لاری وهیچ تقریب‌سز آیات قرانیه ایله ملا عبه‌سی اوزی شریعت اسلامیه‌نی ابطال قیلودن‌غنه عبارة بوبولب قاله‌در. چونکه بر مسئله‌ده اون محال‌نی لازم ایتکاننی بیك آچق بیان ایتکان ایدم. وهم مرجانی وقورصاوی‌لرنك مجدد بولوینك امکانی یوقلغن ادلهٔ انیه ولمیه برلن اثبات ایدلدی. شولای بواسه‌ده امام ربانی مجدد الف

(ط) مونه اصحاب ادراك افندی‌لاروجدان‌لارنگزغه صالوب‌قاراگز همیشه‌وهر تألیفات‌لارنده دین دشمان‌لارنی الوغ‌لارمزدیب کوستروی سببلی وعین خادم الشرع استاذلرنی خور دیب کوستروی سببلی تونتار نجیب اوزنی اوز قلمی ایله دین دشمانی ایکانونی اثبات قیلادر، وحالبوکه تونتار نجیب قاشنده ثیقه مفروض اولغان دین دوشمان‌لاری‌نك تصانیف‌لارنی باسرها تونتار داملا حضرت‌نك میزان شرع ایله ردیه‌لری علماء متشرعین نظرنده بالاتفاق مقبول ایدی. لناظره.

ثانی‌نك مجدد مائة اصول وهم فروع حکم‌لرنده فقهاء کرام ومجتهـدین عظام حضرتلرنه تابع اولور دیگان مقدمه‌سینه بناءً مرجانی‌نك حق‌المعرفه‌سنده (فان غم علیکم فاکملوا عدة شعبان ثلاثین‌یوما) حدیث شریفی برلن باشقه آی‌لرنی تکمیل دلالة النص برلن اولسه زیاده علی‌النص اوله‌دور دیگان جهل مرکبی، اوزنه تابع‌بولغان اصلاحچی‌لرنی یولدن چقاردغی کبی حدیث شریف برلن عمل‌نی‌ده یوق‌غه چقاره‌دور. ایندی حدیث شریـف برلن عملنی یوق‌غه چقارغان کمسنه نچوك مصلح ومجدد بوله؟ مونه مونی اوزنگز انصاف فکری برلن اولچاب وفکرلب قارانگز. زیرا بزسزگه مجددنك نی‌دن عبادة ایردکنی بیان ایتدك. یعنی تجدید شریعت اسلامیه‌نی احیـا قیلـودن عبارة بو ایسه یعنی حدیث برلن عمل قیلماوچیلق شریعتنی

آیاق آستنه صالوب تابطاو بوله‌دور. اما دلالة نص برلن ثابت بولغان حکم‌نك بطریق الاولی بولماقی شرط دیگان خیالی دلالة نص‌نك ایکی‌گه انقسامن بلمگان‌لـکندین ناشی‌بر غفلت‌دور. چونکه شعبان‌دن باشقه آی‌لرنی تکمیل‌نك وجوبی دلالة نص‌نك قسم ثانی‌برلن ثابتدور. مرجانی بونی ادراك قیله آلماغان شونك اوچونده مرجانی وهم آنك امثال‌لرنی نچوك مجدد بوله بلـکه آنلرنی علماء قسمندن صانارغه‌ده صحیح دگل دیه‌مز. چونـکه حدیث برلن ثابت بولغان حکم شرعی‌لرنی زیاده بر نص بوله دیـگان خیالی‌نك بو سوزلری (تبیانا لـکل شیءٍ) آیة کریمه‌سنك مضمونن ردکه راجعدور. بونك تمامی خاتمهٔ کتابده‌کیلور، انشاءالله (٧نچی فصل‌مسلمان‌لر ایوروپا شهرلرینك هر قایوسنده دیورلك طابله‌دور معلوم شهـرلرده رؤیت ایله عمل میسر بوامیدور هر بر مؤمن وکافر بله تورغان یول ایله اشانچلی اهل‌المعرفة سوزینه طایانوب رصد حساب‌لری ایله عمل‌قیلماق یول‌لری‌غنه قاله‌دور یاکه عموم اوجون روس فرانسوز نیمچ کالیندارلری ایله عمل کیله‌دور. شریعت‌مطهره‌مز حرمتی شول یولنی اشاعه قیلـورغه وقبول ایدرگه تیوشلی‌دور دین ادب ٩ نچی عدذ ٢٨٦ نچی صحیفه) مونه بو سوزلرنه قاراغانده شریعتنی آیاق آستنه صالوب طابتاودن عبـارت بولب قالادور. چونکه زمان سعادتدن بیرلی‌بو کون‌گه چاقلی معتبرة علماء

اسلامنك تلقی بالقبول ایدوب کیلگان یوللری ایکاوگنه یا رمضان شریف کورو یا که شعبان‌نی تکمیل. آوروپا کالینداری برلن عمل قیلونگز آوروپا کالیندارنه اتباع قیلنگز دیب قنقی حدیث کتابی وقنقی شریعت کتابی قوشه ایکان؟ های بیچاره اصلاحچی نامنده‌گی افسادچی‌لر مجدد بولغان کمسنه شریعتنی احیاء قیل‌سز ایسه شریعتنی آیاق آستنه صالوب طاپتاب آوروپا یولنی احیاء قیلورغه قوشه‌سز.بو ایسه شریعتنی استهزاء واستخفاف بوله‌در. علامه‌نك(والاستخفاف بالشریعة کفر) قول موجبنچه کفر بوله‌دور لیکن نادان خلق سزنك اصلاح دیگان سوزنگزگه آلدانب هلاکه چوقرنه توشکان‌لرون بلمای قاله‌لر مشکل.بو اشلر مشکل ایندی خاتمه‌نی بیان. خاتمه‌ده‌برنچی موقف شول مجدد هم احیاء شرع شریف اوچون مبعوث بولغای کمسنه‌لر هر قایوسی شریعت‌نی تعظیم قیلوب آنلرنك قلم وعمل‌لری قواعد شرعیه‌گه وهم‌اصول حنفیه‌گه‌موافق بولب کتاب وسنت برلن مقید بوله‌ق‌کرك، نتاك‌که امام ربانی حضرتلری مکتوبات نام کتابنده بوسوزلرنی صراحة بیان قیلدی ودیدی:

„درین امة مرحومه که خیر الامم‌ست پیغمبر اشان خاتم‌الرسل.علماء انرا مرتبهٔ انبیاء‌بنی‌اسرائیل داده. وبوجود علماء ان از وجود انبیاء کفایه فرموده بر سر هر مائه از علماء دین امت مجددی تعین‌می نمایندکه احیاء شریعت فرماید علی الخصوص بعد از مضی الف‌که در امم سالفه وقت بعثت پیغمبر اولو العزم‌است. درین‌طور عارفی تام المعرفه درکارست‌که قائم مقام اولی العزم امم سالفه‌باشد الخ“ امام ربانی. جزء اوّل یعنی اوتکان امت‌لرده مینك یلدن صونك هر یوز باشنده الله تعالی حضرتی شریعت یاکارتو اوچون اولو العزم اولان پیغمبرلرنی یباردی. شریعتنی احیاء قیلوچی‌لر یوز یل باشنه بوله کیلگانی کبی‌الله تعالی (علماء امتی کانبیاء بنی اسرایل) فحواسنچه‌ومذکورعادتی‌وفقنچه امم سالفه‌نك اولی العزملری اورنینه بوامتکه در تمام‌المعرفة‌اولان‌علماء‌سنی‌یباره‌در دیمکدر.شول‌کشی‌که دین حقوقنی‌تمامنچه‌رعایه ایدوب‌صالح بولسه مجدد بوله‌آلور.یوقسه مجدد اولوی بعید اولور.ومحال‌صانالور.ایندی‌شولای‌بولسه‌قرآن کریم‌و حدیث

شـريف برلن ثابـت بولغان حكم لرنی یاشرگان كـمسنه‌لر یعنی بارودی كبی دائره مجددن چقوب بلـكه ضال مضـل مفسـدلر جمله‌سنه كره‌دور. چونكه كتاب برلن‌سنت شرع شریف میزان‌نك ایكی كفه‌سی كبی‌دور. یعنی كتاب سنت‌دن باشقه شریعت‌نی احیاء هیچ ممكن توگلدور. جدیدچی مجددلر ایسه یاورو‌پاغه تقلید قیلوب احیاء شریعت قیلورغه قوشالر بو ایسه بالـكلیه شریعت‌كه انكار بلـكه زندیق‌لق‌دور

٢ نچی موقف بارودی كبی وهابی‌لرنك پیرواەلرن ابطال قیله‌مز. الله‌تعالی‌نك قول شریفی برلن نستعین بالله (یا ایها الناس قد جاء كم موعظة من ربـكم وشفاء لما فی‌الصدور) آیة كریمه‌نك حاصل معناسی: ای آدم‌لر الله تعالی طرفندن سزگه شونچلاین بر كتاب كیلدیكه اول كتاب جامعدر حكمة عملیه همده حكمة نظریه‌نی. شونچلاین حكمة عملیه‌كه اول الله‌نك رضالغنه سببچی بولغان اعمال صالحه‌نی شرح ایته‌ر وهم شونچلاین حكمة نظریه اول سزنك قلبلرنگزنی شك‌كه توشره تورغان بوزوق ویاوز اعتقادلردن قلبنگزنی

صاقلاب سزنك قلوبلرنـگزه شفاء بیرور. ودخی (ونزلنا علیك الـكتاب تبیانا لـكل شیء) آیة كریمه‌سی برلن. مونه بو ایـكی آیة كریمه‌لر هر ایكسی‌ده بو مارقیه‌لرنك مسلـكی‌نك بطلاننه دلالت قیله‌دور. چونكه اوتكان‌ده‌گی آیة‌نك تفسیرندن بلندیكه قرآن حكمة‌نظریه‌نی جامع بولغان بر كتاب ایكانچلـگی. اول شونچلاین كتاب‌كه اهل السنة والجماعة مذهبنده بولغان فرق ناجیه‌لرنك اعتقادلرن كشف ایته‌دور. اما آنی مارقیه‌لرنك

پیرواتی برلن كشف ایتو ممكن‌دگل‌در. ودخی قرآن كریم‌نك تبیانا لـكل شیء بولماقلغی بو مارقیه‌لر كبی بر قاراغه بر معنا بیروب‌كنه منـكشف بولمایدور. بلـكه اصول قاعده‌سی برلن مطالعه‌قیلورغه محتاج بولنه‌دور. زیرا قران‌ده حقیقة مجاز صریح كنایه‌طریقی برلن مطالعه قیلنه‌دور. بعض وقتده استعارهٔ مرشحه‌نی حفظ ایدوبده مطالعه‌گه محتاج بولنه‌دور. نتاكـكه (واعتصموا بحبل‌الله جمیعا) آیتنده. مونه بونك معناسی حاضرگی مارقیه‌لر مبتدعلر ایتكانچه بر قاراغه بر معنی بیرگانده الله‌نـك جبنه یابشنـگز جیلغانگز حالده دیگان معناده بوله‌دور. حالبوكه مونده حبل‌دن فقط معنی

لغوی مراد توگل ایردکی تفسیر کورگان (١) کوب کمسنه‌لرنك معلومی بولسه کرك. زیرا مفسرین کرامنك بیاننه بناء بر آیتنده علی سبیل الکنایه قران کریمده ثابت بولغان حکملر برلن عمل قیلونگز دیمك‌دن عبارةایدی. شونك کبی اعتصام‌دن‌ده یابشنگز دیگان‌معنی مراد دگل. کما هو الترجمة المارقیه. بو مارقیه‌لرنك مفسرین کرام ومجتهدین عظام حضراتلرینك استنباط واستخراج قیلغان معانی لطیفه‌لرنی دفن وستر قیلوب قرآن کریمگه بر قاراغه بر معنی بیروب فقط معانی لغویه ایله‌گنه قرآن تفسیر اینولری وهم اوزلرینك شول یالغان لاف‌لرنی خلق کوزنه لاق‌لاب بویاولاب تفسیردیه کورساتوب، مونه بز شولای بولساق آلعه کیتکان بولور ایدك های بزنی آرتده قالدرغانلر. دیب خلقنی آلداب هلاکة چوقرنه صالوبوله‌دور، لکن بوبیچاره جاهللرنك الله سبحانه‌وتعالی حضرتلری کوکل کوزلرن صوقر قیلغان بولار، مونك بدعت وضلالت ایکانن بلماینچه اهل‌السنة والجماعة [illegible] اسکی علماء الرمزنی اهل بدعت‌دن صاناب (بارودی‌نك ٨ نچی عدد مجلسنك ٢٥٣ نچی بیتنده ایته‌دور) بدعت‌لرنی دین صورتنده کوستاروچی دین دوشمان‌لرنه قارشو دفاعی محاربه‌نی مقدس وظیفه‌دن صانادق دیو. حالبوکه بو جاهل‌لر اوزلری اهل بدعت‌نك رئیس‌لری ایدی. شونك اوچون بونك کبی‌لر حقنده ایته‌لر (سوف تری، اذا انجلی الغبار افرس تحتك ام حمار) دیب یعنی آستنکده‌گی حیوان‌نك آطمی ایشکمی حاضرده بلمایسن چونکه سن توزان‌ده قالمش‌سن هرقچان توزان وقارانغی‌لق کوتارلسه آستنکده‌گی حیوان‌نك نی ایدوکنی بلورسن دیو شونك کبی بلکه الله سبحانه وتعالی بروقتده توفیق برسه بو جاهل‌لرده اوزلرینك بدعت وضلالتده قالدقلرنی بلورلار ایدی. لکن بومارقیه‌لرنك قرآن کریم‌نی بوطریقه آحاد ناس کلامی مرتبه‌سینه تنزیل قیلولری قرآن‌نك معناسنی هرمؤمن بلورگه

---

(١) معنی لغوی مراد توگل‌لکی تفسیر کورمگان‌لرگه‌ده معلوم‌در زیرا الله تعالی‌نك جیلوب یابشورغه امر ایتکان حبل بالمعنی اللغوی‌سی یوقلغی هر کمگه بدیهی‌در. لناظره

تیوشلی دیگان خیال فاسدلارنه مبنی‌دور. شول خیال فاسدلاری برلان کوب عوامنی بلکه ائمهٔ محرابدن معدود اولان نادان امام‌لارنی اوزلارنه ایبداش قیلدیلر. معلوم اولاکه جدیدلارنڭ اوشبو مقدمهٔ ثانیه‌لاری خلاف صحاح وخلاف آیات قرآنیه ایکانی حاوی‌ده ومعراج الدرایة حاشیـة الهدایة‌ده دلیل‌لاری برلان تفصیلا بیان قیلندی (کتاب انزلناه لیدبروا ایاته ولیتذکروا اولوا الالباب) آیتی قرآن‌نڭ معنی‌لارنی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم وپیغمبرمزنڭ وارثلاری اولای مجتهدین کرام حضرتلارنه بلمك تیوشلی دور، دیب ایته‌دور. قرآن حجه‌ایکان تقریر حجت علما وفقهاء کرام وظیفه سیدور دیو بیورادی. اوتکان یل‌لارده بر اینسپکتور مسلمانچه قرآن ترجمه‌سندن گوچرادی دیب روسچه پیراوت‌نی کوستاردی قرآن‌نڭ مرادبولغان معنی‌لاری قالغان ایکان هیچ‌ده مراد دگل معانی اللغویه‌سی ایله گنه ترجمه قیلوب قرآن‌نی آرزان وتحقیر قیلغان‌سز ایکان دیدم اول‌مینگا جواب بیردی بو پیراواتم بعینه مسلمانلار پیراواتی ایچ دیدی بن ایتدم اول صاحب ترجمه اوّلده مسلمان بولسه‌ده اوشبو پیراواتی بوینچه اسلام دائره سندن چقادور دیدم. مذکور فیلسوف دیدی: بیله اولغاچ سزنڭ شریعتڭزده بو پیراواتده صحیح دگل ایکان دیب برآزغنه تأثر حاصل قیلدی. سز بیچاره مجددلك دعوا قیلوچی جدیدچیلار شول اینسپکتور قدرنچه ده... نچوك برده الله‌دن حیا اینمای‌سز!؟ وهم توضیح ایته‌دور: قرآن کریم‌نڭ معانی اصطلاحیه‌سی دعوانی شاهد برلان اثبات قیلندن دیو، ایندی شولای بولسه قرآن کریمنڭ برده معناسنی بلمگان برعامی نظم قرآن نی یخشی‌غنه اوقسه شهود معانی قرآنی جنود روحانی منزله‌سنده بولغانلقی اوچون مجرد قرآن‌نی اوقو برلان گنه‌ده حلاوة هم دقت حاصل ایته‌دور. وهم‌ده بیك حضور ثواب‌لارگه ایرشه‌دور. وهم الله‌تعالی‌نڭ اینك یاقین بنده‌لاری جمله‌سندن بوله‌دور. لکن شول اوق قاری،سز مجنون‌لارنڭ صالقون پیراوات لارنی قاراسه های قرآن‌نڭ معناسنده کوب حکمت یوق ایکان تیك بر عربچه سوز ایکان دیب قرآن‌غه اوّل قویغان محبت واخلاصدن آیریلوب قاله‌دور. ای جاهل جدیدچی‌لار! میزان شرعده قرآن آیت‌لارینه وسائر کتب آلهیه‌گه

ایمان اجمالی فرض عین دور. اما ایمان تفصیلی نك فرض اولمقی فیما علم تفصیلا دور. مجتهدلر قایو آیة کریمه دن حکم شرعی نی آلغان بولسالر شول حکم شرعی استخراج قیلغان آیة نك معناسنی بلمك کینه فرض دور، قایدا جدیدلر نك مجددلرنه قرآن نك معناسنی بلمك هیهات لایمسه الا المطهرون آیتی جدیدلر قرآن نك معناسنی هیچ ده بلماس دیب ایته دور. اوشبو آیة کریمه جدیدلر نك قرآن نك معناسن هیچ بلماس لر و بلماۋلرنده توقف نکز بولسه (واعتصموا بحبل الله) آیة کریمه سنك معناسن مسلمان ارقاشنك قرآن ایلان ثابت بولغان احکام اعتقادیه سنی تصدیق قیلوب و احکام عملیه سی برلن عمل قیلوگز دیمك معناسنده ایدی. امـا جدیدلر جیلشوب اللهنك جبنه یابشگز دیب بیرگان معنالری قرآن نك معنی سی بولماوینه بتون مفسرین کراملر نك تفسیرلری شاهد عدلدور. زیرا مفسرین بو آیتنی استعارهٔ مرشحه وکنایه مقوله سندن دیو بیان بیوردیلر. وهم بسم الله الرحمن الرحیم گه والحمد لله غه هم اقیموا الصلوة غه برگان یالغش معنی وترجمه لرگز سزنك مجدد ومصلح دعواسنده بولغان مفسدلرگز نك معانی قرآندن هیچ خبری یوق بر جهل مرکب ایکانچلکینه آچق بر دلیل دور ٣ نچی موقف سلطان المفسرین عبد الله بن عباس رضی الله عنهما نك (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) آیة کریمه سن تفسیرنده وهم بو آیة کریمه نی ذکر السبب وارادة المسبب قبیلندن نزولنك نی نکته لر بار بوگا ایتورمز الله تعالی نك برلکن وبارلغن بلوده ایکی طریق بار برسی شول دلیل انی برلن اهل کلام بونی (ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار لایات لاولی الالباب) آیة کریمه سی برلن استدلال قیله لر. چونکه بو آیة بو عالمنی یوقدان بار قیلغوچی بر الله ایکانچلکنی قچقروب ایتوب تورادور. زیرا بونك معناسی الله سبحانه وتعالی اوستمزده نچه قات کوکلرنی آستمزده نچه قات یرلرنی یاراتبك هیچ

---

(١) میزان شرعده عوام ناسقه ایمان اجمالی کافی اولسه جدیدلار نك هر مؤمن عامی گه آیات قرآنیه نك تفصیلا معنیلرنی بلمك وبلدرمك تیوش دیگان خیال فاسدلرینك بطلانی اظهر من الشمس اولوب قاله در. فان مرتبة العلم بمعناه علما تکون بعد مرتبة الایمان بنظمه. لناظره.

برنرسه‌گه استناد ونرا کسز بو کیفیتچه ثابت قیلدی. هم کیچ برلن کو- ندزنی مختلف صورتده یاراتدی یعنی آدم بالالری دنیا معیشتلرن تأمین قیلسونلار اوچون کوندزنی یاقتی قویاش برلن نورلی ایتوب یاراتونده وهم کون‌نك بوینچه زحمت‌ومشقت چیکوب آروب بتکان بنده‌لر یاتوب یوقلاب استراحت ایتسونلار اوچون توننی قارانغی ایتوب خلق ایتماکنك

عقل وفهم ایالرینه کوب دلائل باردور دیمك معناسنك ایدی. ٢نچی طریق الله تعالی‌نی معرفة قیلوده اهـل کشف صوفیه‌لر رحمهم الله تعالی‌لرنك طریقلری. زیرا آنلرنك الله تعالی‌نك طاعة وعبادتنه دائم‌چیلق قیلوب هر وقتك ذکر الله برلن مشغول‌بولولری کرك لطیفهٔ روح بولسون وکرك لطیفة‌السر بولسون وکرك لطیفة الخفی یاکه لطیفه اخفی‌دن بولسون هر قایوسی الله‌نی معرفتنك حصولنه سبب بولغان شی‌ٔلردن‌دور. مونه جدیدچیلرسزنك مسلك‌کزده بر قاراغه بر معنی بیرونی عین دین اسلامدن صانایسز، اما سلفلر طریقنچه یعنی قواعد منطق واصول کلام قاعده‌لری بوینچه قرآننی شرح قیلوب آچق بیان ایتونی بدعت دیب نچه یللردن بیرلی قچقرشوکز اوشبو سنه سکزنچی دفترکـزده یازونکزدن سزنك تجدیدیکز دین اسلام مبین‌نی باطل قیلوب یوقغه چقارودن عبارت ایدوکی قویاش کبی ظاهر بولوب بتون عالم‌گه فاش بولدی. عنوان کلام قدیم بسم الله الرحمن الرحیم‌ده باء جاره معتزله‌لر قاشنك مصاحبة معناسنده بوله‌دور چونکه معتزله‌لر ایته: بنده‌نك هرفعلن الله‌تعالی خالق توگل، بلـکه بنده اوزی خالق‌دیو، جدیدچیلر کبی. نتاکـکه جدیدچیلر بر اشنیك الله‌دن کورمایلر بلکه بنده‌نك اوزندن کوره‌لر هم ایته‌لر: آنه تاتارلر آرتك قالغانلر طرشماغان روسلر نچوك بایغانلر نچوك طرشقانلر دیب. وحالبوکه اهل السنة والجماعة مذهبنده کسب وسببنیده یخشی ایتکاندن صوك نعمة ودولت‌نك حصولن بر الله‌دن دیب بلمك فرض ایدی. زیرا اگر بنده‌لر نعمة ودولت‌نك حصولن فقط کسب وسببلرندن‌گنه کورسه‌لر (تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) الخ نص جلیلنه انکار ایتولری سببلی کافر بوله‌در. مونه جدیدچیلر فکرلاب قاراکز ئلی عمرلرکزنی، اما اهل

السنة والجماعة مذهبنك باء استعانت اوچون بوله. چونکه اهل السنة والجماعة مذهبنده بنده کاسب‌کنه اما کسب وسبب صوڭنده بنده‌نك هر فعلن خالق ویار انقوچی بر الله‌دور. شونك اوچون بسم الله الرحمن الرحیم‌نك معناسی هر بر اشلارمنی رحمن رحیم صفتی برلان متصف بولغان الله‌نك اسم شریفی برلن‌گنه الله‌دن یاردم طلب قیلوب باشلایمن زیرا هر اشك یاردمچی بر الله‌غنه‌دور. بونی ایسه شکل اولدن قیاس ترتیب قیلوب اثباة ایدامز فنقول (الله هو المستعان لانه رحمن وکل رحمن مستعان فالله‌تعالی هو المستعان) بونك معناسی هر اشده یاردم طلب قیلنمش الله‌غنه‌نی اوچون دیساك آنك اوچون اول الله بنده‌لارینه رحمت ایتکوچی رحمن ایدی، هر رحمن‌دن یاردم طلب قیلنه، بس شونك اوچون هر بر اشك الله‌دنغنه یاردم طلب قیلنه. کتاب تصنیف قیلوده بولسون کرك قرآن اوقوده نماز اوقوده روزه تتوده حاصل کلام بنده هر وقتده الله‌نك یاردمنه محتاج هر اشنده بر الله‌دن یاردم طلب قیله.

او نقول فی تحقیق وجوب تأخیر الفعل عن معموله فی قوله تعالی (ایاك نعبد) ان الله تعالی هو المعبود لانه مالك یوم الدین وکل مالك یوم الدین هو المعبود فالله تعالی هو المعبود وکذلك قوله تعالی (رب العالمین) فی محل صغری من الضرب الاول من الشکل الاول علی ما اشار الیه القاضی او نقول فی قوله تعالی (قل لو کان معه آلهة اذاً لابتغوا الی ذی العرش سبیلا) اگرده طلب آله ذی عرش بالتقریب اولسه قیاس اقترانی بوله اگرده بالتعاند بولسه قیاس استثنائی بوله‌دور. علی ما افاده القاضی ایضا او نقول فی قوله تعالی (وهم بها لو لا ان رأی برهان ربه) لکنه رأی برهان ربه فلم یهم بهانی انتاجغه ونقیض تالی‌نی استثنامزغه فانه من عبادنا المخلصین ایله تعلیل رب العالمین علة تامه‌دور. مونه مجدد مسلك مارقه‌لر منطق کلام بدعت دیگان خیالات مارقه‌لارنکز بتونلای قرآننی بدعت دیگان سوزکزدور. بدعت بولورغه جهل وعدم علم کافی دگلدر. بلکه سنت مأثوره‌گه وآیات قرآنیه‌گه مصادم ومخالف اولسه‌غنه بدعت بولادور فهم باحیاء الشریعة ایله مخاطب امام ربانی برهان لمی ایله وهم مکتوبات

قدسيه‌سی براهین انیه ایل‌ده بالاتفاق مجدد الف ثانی اولان امام ربانی حضرتلرینی مجدد دگل دیوچی مرجانی‌نکز اینه: زیراکه قرآننک ول صفات ازلیة قائمة بذاته بوق، هم حدوث زمانی یوق قرآنك بولمغان نرسه‌ار ایل قائل مقلدکنه هیچ‌ده تجدید امکانی یوق دیب ایتوچی مرجانی گزنگده قرانغه خیلی قدحاری بولغاچ مرجانی قیورقلرندن هیچ‌ده عجب دگل بوندای بدعتلرنك صدوری محترم موسی ارگزگه ادلهٔ لمیه لرمز یدنچی دفتر اقامة البرهانده واقامة الادله علی شرکاء الجبریة نام رساله‌مزده وانوار قاهره نام رساله‌مزده بارچه دلیللاری برلن بیان قیلندی. شولایوق مارقیه مسلکنی بولغانلارنك مجددی‌مرجانی‌نکزغه تحفة الاحبه فی ردالوفیه اصباح فی حفظ الانصاف‌ده بلکه تصنیف‌لرمزنك کوبنده براهین لمیه‌لرمز برلن بما لا مزید علیه دلیللری برلن بیان قیلنمش ایدی. لکن سز جاهللر بزنك کتابلرمزنی مطالعه قیلورغه اقتدارگز یوق ایکان سزنك مجدد خرافات ایکانچلکنگزنی هر بر تصنیف لرمز خبر بیروب شهادة بیرسه‌لرده سز آنی ادراك قیاوب فهملاودن عاجز ایکانسز. هادی کیلدبکی‌نك موزیقه رساله‌سی مرجانی‌نك وفیه‌سی مرجانی‌نك مجدد خرافات ومجدد مسالك مارقیه ایکانونی اثباتده براهین انیه‌دور. هادی‌نك موزیقه رساله‌سی اوّلندن آخرنه قدر ترجمهٔ وفیه‌دور.
بیت (وفیه زهی نشاط ومطربه است * که قوه میدهد دلهای مار فان‌را*)
ومعنی البیت الفارسی

وفیه عجب نشاط کیف وپرور * تربلور آندن جدیدلرنك قلوبی
شهاب حضرت درست دیگان وفیه‌ده * دیب اوینارلار ارغان‌یاصارلار شرق کلوبی.

تم ترجمة معیار احیاء الشریعة علی ید الفقیر الامام عون الاسلام الچیشماوی